

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Олексій ЗОРЯ

«02» 09 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Виробнича практика

освітньо-професійна програма Туризм

спеціальність 242 Туризм

галузь знань 24 Сфера обслуговування

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

ПОЛТАВА
2024-2025 н. р.

Розробник: Тютюнник Юрій, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
доцент, кандидат економічних наук

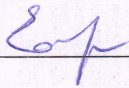
Робоча програма практики розглянута та схвалена
на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол від «02» 09 2024 року № 1

Робоча програма практики схвалена
радою з якості вищої освіти спеціальності Туризм і рекреація

Протокол від «02» 09 2024 р. № 1

Голова ради з якості вищої освіти
спеціальності Туризм і рекреація

Олена ЄГОРОВА

1. Опис практики

Таблиця 1

Опис Виробничої практики

Елементи характеристики	242 ТУР_бд_2022
Загальна кількість годин	180
у тому числі самостійної роботи	180
Кількість кредитів	6
Місце в Індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова
Рік навчання (курс)	3
Семестр	6
Вид підсумкового контролю	диференційований залік

2. Мета та завдання практики

Метою Виробничої практики є поглиблення й узагальнення теоретичних і практичних знань щодо сучасних методів і форм організації управління у сфері туристичного бізнесу, набуття професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час виникнення проблемних ситуацій в суб'єктах туристичної діяльності, розроблення пропозицій щодо впровадження новітніх технологій управління підприємством та трудовим колективом, систематичне оновлення та творче застосування здобутих знань у практичній діяльності.

Завдання Виробничої практики:

- поглиблення та закріплення здобутих теоретичних знань з основних професійно-орієнтованих дисциплін;
- закріплення досвіду позиціонування суб'єктів туристичної діяльності на ринку туристичних послуг, проведення самостійного наукового дослідження;
- закріплення навичок опрацювання фактичного матеріалу, його узагальнювання, вміння оформляти документи, що стосуються питань туристичної діяльності;
- набуття навичок збору краєзнавчого туристичного матеріалу, проведення аналізу особливостей організації, управління, технології функціонування центрів туризму;
- закріплення досвіду підбирання, аналізу, систематизації нормативно-правих, інформаційних, звітних та статистичних матеріалів;
- набуття навичок ділового спілкування із працівниками туристичної індустрії та клієнтами, вивчення психолого-етичних особливостей ділового спілкування; виконання конкретних службових обов'язків на туристичних підприємствах;
- закріплення практичних навичок із фаху на базі конкретного суб'єкта туристичної індустрії;
- збір матеріалу для виконання індивідуального завдання та самостійної роботи здобувача вищої освіти.

Результати проходження практики:

компетентності:

загальні:

ЗКЗ. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК14. Здатність працювати в команді та автономно.

фахові:

ФК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

ФК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

ФК7. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.

ФК8. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.

ФК10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

ФК12. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу.

ФК13. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.

Програмні результати навчання:

ПР1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПР6. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.

ПР7. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

ПР9. Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПР10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

ПР12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.

ПР13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.

3. Програма практики

Тема 1. Стан туристичної галузі України та Полтавської області.

Стан туристичної галузі України (загальнодержавний рівень). Динаміка основних показників туристичної діяльності: обсяги туристичних потоків (в'їзний, внутрішній, виїзний туризм), внесок туризму у ВВП, кількість зайнятих у галузі. Характеристика туристичної інфраструктури: стан готельно-ресторанного господарства, транспортне забезпечення туристичних об'єктів. Основні туристичні продукти та напрямки: культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, діловий, подієвий тощо. Проблеми та виклики: нормативно-правове поле, безпекова ситуація, якість послуг, промоція. Основні напрямки розвитку сфери туризму та рекреації на національному рівні: цифровізація, розвиток сільського зеленого туризму, підвищення безпеки.

Стан туристичної галузі Полтавської області (регіональний рівень). Туристичний потенціал Полтавщини: історико-культурна спадщина (М. Гоголь, І. Котляревський, козацька доба), природно-рекреаційний потенціал (річки, ліси, курорти Миргорода), народні промисли та традиції (Опішня, Решетилівка). Показники розвитку туризму в області: динаміка туристичних потоків (перевага внутрішнього туризму), кількість закладів розміщення та їхня заповнюваність. Основні туристичні центри та маршрути області. Регіональна туристична інфраструктура: стан доріг, готелів, музеїв. Специфічні проблеми розвитку туризму на Полтавщині: недостатня промоція, занепад деяких об'єктів, транспортна доступність). Пропозиції для туристичної галузі Полтавської області: розвиток тематичних кластерів (літературний, гончарний, козацький туризм), покращення туристичної інфраструктури та навігації, активізація міжнародної та внутрішньої промоції (створення брендів, участь у виставках), підготовка кваліфікованих кадрів, заходи щодо стимулювання інвестицій у туристичну галузь.

Тема 2. Загальна характеристика підприємства. Загальна характеристика туристичного підприємства за такими напрямками: рік заснування, повна і скорочена назви, юридична адреса; організаційно-правова форма (наприклад, ТОВ, приватне підприємство, ФОП); статус (туроператор, турагент або поєднує обидва види діяльності); місія, предмет, мета, стратегічні цілі та види діяльності; установчі документи (статут та інші), ліцензія та дозволи на право здійснення діяльності у сфері туризму (наявність необхідної документації для провадження туристичної діяльності); організаційно-управлінська структура підприємства.

Тема 3. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства. Характеристика складових матеріально-технічної бази туристичного підприємства: основних засобів, інформаційно-технологічної бази, товарів для реалізації та інших активів. Основні засоби: будівлі та споруди (об'єкти розміщення, адміністративні приміщення, об'єкти інфраструктури, що належать підприємству); транспортні засоби (автобуси, мікроавтобуси, легкові автомобілі); машини та обладнання (технологічне обладнання, оргтехніка та засоби зв'язку, спеціалізоване туристичне обладнання); інвентар. Інформаційно-технологічна база: програмне забезпечення (системи бронювання

та управління готелем/туроператором (PMS), бухгалтерські програми, CRM-системи); бази даних (інформація про клієнтів, постачальників, тури); засоби доступу та передачі інформації (інтернет-канали, Wi-Fi обладнання, власні веб-сайти та мобільні додатки). Товари для реалізації: сувенірна продукція, туристичне спорядження та інвентар, друкована продукція (буклети, карти, путівники тощо). Кадрове забезпечення підприємства: склад, кваліфікація та рух персоналу; розподіл функціональних обов'язків та посадові інструкції працівників; система оплати та стимулювання праці.

Тема 4. Основні напрями діяльності підприємства з надання туристичних послуг. Організаційно-підготовча діяльність з надання туристичних послуг: укладання договорів з постачальниками послуг (готелями, перевізниками, страховими компаніями), бронювання послуг, складання та оформлення необхідної туристичної документації. Формування та реалізація туристичного продукту (турів): туроператорська діяльність (розробка, комплектація та просування комплексних туристичних продуктів (турів), що включають основні та додаткові послуги) або турагентська діяльність (реалізація (продаж) сформованих туроператорами туристичних продуктів, а також продаж окремих туристичних послуг). Надання основних туристичних послуг (ключові складові туру): послуги розміщення, послуги харчування, транспортні послуги, екскурсійне обслуговування. Надання додаткових (супутніх) туристичних послуг: страхування туристів, візове обслуговування, організація дозвілля та розваг, побутове обслуговування. Маркетингова та збутова діяльність: проведення маркетингових досліджень ринку, реклама та просування туристичних продуктів і послуг, робота з клієнтами, консультації, оформлення договорів.

Тема 5. Індивідуальне завдання. Характеристика виду туризму, який є найбільш розповсюдженим у наданні туристичним підприємством послуг клієнтам. Загальна характеристика виду туризму: назва, основна мета та зміст, історія та еволюція, місце в класифікації. Ключові особливості: цільова аудиторія (туристи), географічні дестинації, тривалість та сезонність, специфічні ресурси, види діяльності під час подорожі. Інфраструктура та організація: засоби розміщення, транспорт, організація турів, супутні послуги. Економічний, соціальний та екологічний вплив та реалізація цілей сталого розвитку. Основні тенденції, проблеми, виклики та перспективи подальшого розвитку туристичного напрямку відповідно до спеціалізації туристичного підприємства.

4. Структура (тематичний план) практики

Таблиця 2

Структура (тематичний план) Виробничої практики

Назви теми	Кількість годин		
	усього	у тому числі	
		навчальні заняття	самостійна робота
Тема 1. Стан туристичної галузі України та Полтавської області.	27	-	27
Тема 2. Загальна характеристика підприємства.	18	-	18
Тема 3. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства.	36	-	36
Тема 4. Основні напрями діяльності підприємства з надання туристичних послуг.	54	-	54
Тема 5. Індивідуальне завдання.	45	-	45
Разом	180	-	180

5. Індивідуальні завдання з практики

Індивідуальне завдання виробничої практики орієнтоване на спрямування здобувача вищої освіти щодо проведення самостійного моніторингу і накопичення відповідної інформації, необхідної для підготовки статті, тез доповіді на науково-практичній конференції, написання кваліфікаційної роботи тощо. Індивідуальне завдання складається науковим керівником від кафедри кожному здобувачу вищої освіти перед виїздом на практику.

Зміст індивідуального завдання повинен враховувати конкретні умови та особливості діяльності туристичного підприємства й одночасно відповідати цілям і завданням навчального процесу. Під час проходження практики здобувачі вищої освіти повинні навчитися здійснювати моніторинг та опрацьовувати необхідну інформацію, аналізувати її, пов'язувати практичний матеріал із теоретичними знаннями, робити висновки та вносити пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства – бази практики.

Зміст індивідуального завдання Виробничої практики – дати характеристику виду туризму, який є найбільш розповсюдженим у наданні туристичним підприємством послуг клієнтам, визначити можливості подальшого розвитку цього туристичного напрямку.

5. Вимоги до баз практики

Виробнича практика проводиться на базах практики. Підприємства (установи, організації тощо), що залучаються для проведення виробничої практики здобувачів вищої освіти, повинні відповідати наступним вимогам:

- здатність забезпечити виконання програми практики;
- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою;
- забезпечення належних умов для проходження практики на виробництві з дотриманням правил і норм безпеки праці, виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- надання здобувачам вищої освіти права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики

конфіденційності підприємства (установи, організації тощо);

- можливість наступного працевлаштування випускників університету (на загальних підставах, за наявності вакансій).

Виробнича практика здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Туризм проводиться, як правило, на туристичних підприємствах. Вибір баз здійснює кафедра фінансів, банківської справи та страхування з урахуванням завдань практики і можливостей їхньої реалізації. Підприємства – бази виробничої практики повинні мати високий рівень техніки і технології, організації і культури праці; забезпечувати можливість послідовного проведення виробничої та переддипломної практик; мати достатню інформаційно-статистичну базу для реалізації програми практики.

На час проходження виробничої практики за рішенням керівника підприємства (установи, організації тощо) здобувачі вищої освіти можуть бути працевлаштованими на штатні посади (за наявності відповідних вакансій), які відповідають вимогам програми практики.

6. Організація проведення практики

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення виробничої практики, є:

- розроблення робочої програми практики та методичних рекомендацій з виробничої практики;
- визначення баз практики;
- укладання договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти між університетом та підприємствами (установами, організаціями тощо) – базами практики;
- розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики;
- призначення керівників практики;
- складання індивідуальних завдань на практику;
- проведення настановчих зборів здобувачам вищої освіти;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи.

Для проведення виробничої практики кафедра формує та подає на узгодження керівнику виробничої практики навчального відділу перелік підприємств (організацій, установ тощо), які відповідають вимогам до баз практики. Даний перелік може доповнюватися підприємствами (організаціями, установами тощо), запропонованими здобувачами вищої освіти. Укладання договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти з підприємствами (організаціями, установами тощо) здійснюється за сприяння кафедри, не пізніше як за місяць до початку практики. Договори, укладені з базами практики, є юридичною підставою для проходження виробничої практики здобувачами вищої освіти. Строк дії договорів погоджується договірними сторонами. Кафедра проводить розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики не пізніше як за місяць до початку практики. Кафедра за поважних причин може ініціювати зміну бази практики.

Керівництво виробничою практикою здійснюють від університету

викладачі кафедри фінансів, банківської справи та страхування (відповідно до наказу по університету), від підприємства (бази практики) – провідні його фахівці (відповідно до наказу, виданому на підприємстві). Здобувачі вищої освіти відряджаються на базу практики на підставі документального підтвердження готовності підприємства забезпечити керівництво практикою, надати необхідні для написання звіту дані та можливості забезпечити дотримання вимог охорони праці.

У процесі проходження практики за її ходом здійснюється контроль, метою якого є виявлення й усунення недоліків, надання практичної допомоги здобувачам вищої освіти з виконання програми практики, підвищення ефективності її проходження. Контроль з боку університету здійснюють керівник практики та завідувач кафедри. За необхідності вони вживають оперативні заходи для усунення виявлених недоліків.

Керівник виробничої практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики здобувачів вищої освіти;
- забезпечує проведення усіх організаційних заходів перед відправкою здобувачів вищої освіти на практику (збори, ознайомлення з наказом про бази практики тощо);
- проводить інструктаж здобувачам вищої освіти з техніки безпеки на підприємстві;
- контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до баз практики;
- забезпечує якість проходження практики;
- доводить до відома здобувачів вищої освіти перелік питань, які повинні відображатися у звіті з практики з урахуванням специфіки підприємства;
- розробляє та розподіляє індивідуальне завдання на практику для кожного здобувача вищої освіти;
- проводить у процесі практики консультативну роботу зі здобувачами вищої освіти, виконує поетапний контроль ходу виконання програми практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- перевіряє щоденники, звіти з практики та оцінює результати її проходження здобувачами вищої освіти;
- організовує захист звітів з практики у встановлені терміни;
- подає на кафедру звіт керівника виробничої практики.

Керівник практики від бази практики:

- здійснює безпосереднє керівництво практикою здобувачів вищої освіти згідно з програмою практики;
- знайомить здобувачів вищої освіти із правилами внутрішнього розпорядку та контролює їхнє дотримання;
- здійснює якісний і своєчасний інструктаж з техніки безпеки та охорони праці;
- у перший день практики проводить вступну бесіду та екскурсію, в ході якої розповідає про історію підприємства та перспективи його розвитку;

- створює здобувачам вищої освіти можливості користуватися відповідною документацією та надає допомогу у підборі матеріалів для оформлення звіту з практики;

- повідомляє керівнику практики від кафедри про порушення здобувачем вищої освіти трудової дисципліни та внутрішнього розпорядку;

- контролює ведення щоденника, підготовку звіту з практики;

- після закінчення практики складає відгук-характеристику на кожного здобувача вищої освіти, де дає оцінку проходження практики.

Здобувачі вищої освіти, які проходять виробничу практику, зобов'язані:

- з'явитися на настановчі збори з питань проходження практики та звітування за її результатами;

- пройти цільовий інструктаж з охорони праці;

- отримати документи для проходження практики;

- ознайомитися з робочою програмою практики;

- отримати індивідуальні завдання у керівника практики від кафедри;

- своєчасно прибути на базу практики та приступити до виконання її програми;

- дотримуватися правил охорони праці на підприємстві (в установі, організації тощо);

- своєчасно і повністю виконувати завдання, передбачені програмою практики;

- періодично звітувати перед керівником практики від кафедри про виконану роботу;

- підготувати звітну документацію з практики;

- своєчасно подати звіт з практики та захистити його перед комісією.

7. Вимоги до звітної документації з практики

До звітної документації з виробничої практики відносяться щоденник і звіт з виробничої практики.

Щоденник практики містить календарний графік проходження практики, який складається на основі календарного плану виробничої практики. Календарний графік підписується керівником від бази практики та завіряється печаткою. Записи у щоденнику здобувач вищої освіти робить кожного календарного дня практики з фіксацією конкретної роботи. На останній сторінці щоденника керівник практики від підприємства дає коротку характеристику здобувача вищої освіти під час проходження практики, завіривши її підписом та печаткою. Крім того, щоденник практики повинен містити печатки, що фіксують прибуття на практику та вибуття з практики здобувача вищої освіти (в цілому чотири печатки).

Звіт з виробничої практики містить титульний аркуш (додаток), вступ, розділи 1, 2, 3, 4, 5, висновки, список використаних джерел, додатки.

Вступ. У вступі необхідно сформулювати мету проходження виробничої практики, визначити перелік завдань, предмет та об'єкт (базу) проходження практики, основні методи дослідження. Обсяг вступу – 2 сторінки.

Розділ 1. Стан туристичної галузі України та Полтавської області. На

підставі літературних джерел необхідно викласти основні тенденції в розвитку сфери туризму та рекреації в Україні та Полтавській області. Стан туристичної галузі України (загальнодержавний рівень): динаміка основних показників туристичної діяльності; характеристика туристичної інфраструктури; основні туристичні продукти та напрямки; проблеми та виклики; основні напрямки розвитку сфери туризму та рекреації на національному рівні. Стан туристичної галузі Полтавської області (регіональний рівень): туристичний потенціал Полтавщини; показники розвитку туризму в області; основні туристичні центри та маршрути області; регіональна туристична інфраструктура; специфічні проблеми розвитку туризму на Полтавщині; пропозиції для туристичної галузі Полтавської області. Обсяг розділу 1 – 3-4 сторінки.

Розділ 2. Загальна характеристика підприємства. Дається загальна характеристика туристичного підприємства за такими напрямками: рік заснування, повна і скорочена назви, юридична адреса; організаційно-правова форма (наприклад, ТОВ, приватне підприємство, ФОП); статус (туроператор, турагент або поєднує обидва види діяльності); місія, предмет, мета, стратегічні цілі та види діяльності; установчі документи (статут та інші), ліцензія та дозволи на право здійснення діяльності у сфері туризму (наявність необхідної документації для провадження туристичної діяльності); організаційно-управлінська структура підприємства. Обсяг розділу 2 – 2-3 сторінки.

Розділ 3. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства. Наводиться характеристика складових матеріально-технічної бази туристичного підприємства: основних засобів, інформаційно-технологічної бази, товарів для реалізації та інших активів. Основні засоби: будівлі та споруди (об'єкти розміщення, адміністративні приміщення, об'єкти інфраструктури, що належать підприємству); транспортні засоби (автобуси, мікроавтобуси, легкові автомобілі); машини та обладнання (технологічне обладнання, оргтехніка та засоби зв'язку, спеціалізоване туристичне обладнання); інвентар. Інформаційно-технологічна база: програмне забезпечення (системи бронювання та управління готелем/туроператором (PMS), бухгалтерські програми, CRM-системи); бази даних (інформація про клієнтів, постачальників, тури); засоби доступу та передачі інформації (інтернет-канали, Wi-Fi обладнання, власні веб-сайти та мобільні додатки). Товари для реалізації: сувенірна продукція, туристичне спорядження та інвентар, друкована продукція (буклети, карти, путівники тощо). Кадрове забезпечення підприємства: склад, кваліфікація та рух персоналу; розподіл функціональних обов'язків та посадові інструкції працівників; система оплати та стимулювання праці. Обсяг розділу 3 – 3-4 сторінки.

Розділ 4. Основні напрями діяльності підприємства з надання туристичних послуг. Висвітлюється організаційно-підготовча діяльність з надання туристичних послуг: укладання договорів з постачальниками послуг (готелями, перевізниками, страховими компаніями), бронювання послуг, складання та оформлення необхідної туристичної документації. Наводиться послідовність формування та реалізації туристичного продукту (турів): туроператорська діяльність (розробка, комплектація та просування

комплексних туристичних продуктів (турів), що включають основні та додаткові послуги) або турагентська діяльність (реалізація (продаж) сформованих туроператорами туристичних продуктів, а також продаж окремих туристичних послуг). Характеристика надання основних туристичних послуг (ключові складові туру): послуги розміщення, послуги харчування, транспортні послуги, екскурсійне обслуговування. Характеристика надання додаткових (супутніх) туристичних послуг: страхування туристів, візове обслуговування, організація дозвілля та розваг, побутове обслуговування. Характеристика маркетингової та збутової діяльності: проведення маркетингових досліджень ринку, реклама та просування туристичних продуктів і послуг, робота з клієнтами, консультації, оформлення договорів. Обсяг розділу 4 – 5-6 сторінок.

Розділ 5. Індивідуальне завдання. Дається характеристика виду туризму, який є найбільш розповсюдженим у наданні туристичним підприємством послуг клієнтам. Загальна характеристика виду туризму: назва, основна мета та зміст, історія та еволюція, місце в класифікації. Ключові особливості: цільова аудиторія (туристи), географічні дестинації, тривалість та сезонність, специфічні ресурси, види діяльності під час подорожі. Інфраструктура та організація: засоби розміщення, транспорт, організація турів, супутні послуги. Економічний, соціальний та екологічний вплив та реалізація цілей сталого розвитку. Основні тенденції, проблеми, виклики та перспективи подальшого розвитку туристичного напрямку відповідно до спеціалізації туристичного підприємства. Обсяг розділу 5 – 3-4 сторінки.

Висновки. У висновках узагальнюється зміст розділів 1-5 звіту з виробничої практики, наводяться пропозиції щодо напрямів поліпшення діяльності туристичного підприємства. Обсяг висновків – 2 сторінки.

Список використаних джерел. Здобувач вищої освіти під час написання звіту з виробничої практики користується літературними джерелами. Їхній перелік повинен включати 15-20 джерел.

У звіті з виробничої практики повинні бути додатки: форми фінансової та статистичної звітності підприємства за три останні роки, організаційно-правові документи, допоміжна інформація тощо.

При написанні звіту з виробничої практики слід дотримуватися академічної доброчесності. У зв'язку з цим рекомендується ознайомитися з Порядком перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень у Полтавському державному аграрному університеті (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/9854/poryadokperevirkytekstiv20242.pdf>).

Перед подаванням звіту на кафедру здобувач вищої освіти повинен власними силами, за допомогою існуючих онлайн-сервісів перевірити звіт на наявність текстових запозичень. Перевірку тексту звіту на наявність текстових запозичень проводять без списку використаних джерел і додатків.

Звіт подібності, в якому відображається відсоток схожості, подається зі звітом. Позитивний висновок щодо відсутності ознак плагіату зазначає керівник виробничої практики в листі оцінювання. Результатом перевірки є висновок із наведеним відсотком оригінальності, який слід розуміти наступним чином:

Відсоток оригінальності	Рівень оригінальності	Рекомендована дія
71-100 %	Високий	Звіт з виробничої практики допускається до захисту.
51-70 %	Достатній	Звіт з виробничої практики потребує уваги з боку керівника; допускається до захисту.
31-50 %	Умовний	Звіт з виробничої практики потребує особливої уваги, може бути повернутий для коригування з подальшою повторною перевіркою.
30 % і нижче	Низький	Звіт з виробничої практики відхиляється та може бути прийнятий до розгляду після докорінного перероблення з обов'язковою повторною перевіркою.

Здобувач вищої освіти, що виконав звіт з виробничої практики, який має високий або достатній рівень оригінальності тексту, допускається до його захисту. Здобувач вищої освіти, що виконав звіт з виробничої практики, який має умовний або низький рівень оригінальності тексту, допускається до захисту за умови доопрацювання звіту та подальшої (повторної) його перевірки на унікальність.

У випадку виявлення сфальсифікованих даних в акті перевірки, поданих особисто здобувачем вищої освіти, до нього вживаються заходи відповідно до основних положень Кодексу академічної доброчесності ПДАУ.

8. Підведення підсумків практики і оцінювання її результатів

На останньому тижні практики здобувач вищої освіти закінчує роботу над звітом з виробничої практики. Повністю оформлений звіт з виробничої практики разом зі щоденником підписуються керівником практики від підприємства і подаються на кафедру фінансів, банківської справи та страхування не пізніше трьох робочих днів після закінчення практики.

Звіт з виробничої практики разом зі щоденником перевіряє керівник практики від університету. Він готує лист-оцінювання результатів проходження виробничої практики, в якому дає оцінку роботи здобувача вищої освіти.

Здобувач вищої освіти захищає звіт з виробничої практики перед комісією, призначеною завідувачем кафедри у складі 3-х осіб: керівника практики від університету та двох науково-педагогічних працівників.

При оцінці звіту з виробничої практики враховуються: характеристика, надана керівником практики від підприємства, зміст звіту, висновки керівника практики від університету, відповіді здобувача вищої освіти на запитання членів комісії на захисті. За результатами захисту комісія виставляє оцінки за шкалою оцінювання звіту з виробничої практики (табл. 3).

Результат проходження виробничої практики оцінюється за 100-бальною шкалою, де позитивною є оцінка від 60 до 100 балів (табл. 4).

Після завершення захисту звітів з виробничої практики й отримання здобувачами вищої освіти позитивних оцінок проводиться науково-практична конференція за підсумками проходження практики.

Таблиця 3

Критерії оцінювання звіту з виробничої практики

Види робіт, що підлягають оцінюванню	Кількість балів
Результати проходження практики здобувачем вищої освіти, оцінка яких надана у відгуку-характеристиці керівника практики від підприємства	0-10
Змістовність наповнення та якість оформлення звіту з виробничої практики	0-30
Змістовність наповнення та якість оформлення щоденника з практики	0-10
Виконання індивідуального завдання, передбаченого програмою практики	0-9
Загальна кількість балів, визначена керівником практики від кафедри (до захисту)	0-59
Презентація здобувачем вищої освіти результатів проходження практики та відповіді на запитання членів комісії	0-41

Таблиця 4

Шкала оцінювання виробничої практики

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно
1–34	F	

Здобувач вищої освіти, який не виконав програму виробничої практики, отримав негативний відгук про роботу або незадовільну оцінку на захисті звіту, направляється повторно на практику або розглядається питання про його відрахування з університету.

9. Рекомендовані джерела інформації**Основні**

1. Гаврилюк С. П. Сучасні тренди розвитку туристичного підприємництва в Україні. Регіональний туризм: сучасні виклики та перспективи розвитку : колективна монографія В. Г. Алькема [та ін.]; ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». Київ : Університет «КРОК», 2022. С. 117-154.

2. Гайдай О. М. Музеєзнавство : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 212 с.

3. Гапоненко Г. І. Євтушенко О. В. Економіка туристичного підприємства: методичні рекомендації до вивчення дисципліни (для студентів спеціальності 242 «Туризм і рекреація»). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 72 с.

4. Дехтяр Н. А. Світовий ринок туристичних послуг і пріоритети розвитку туризму в Україні : монографія. Харків : Лібуркіна Л. М., 2021. 469 с.

5. Джинджоян В. В., Тесленко Т. В., Горб К. М. Інноваційні технології в туризмі та гостинності : навч. посіб. Дніпро : ДГУ, 2023. 348 с. URL: <http://info.dgu.edu.ua/handle/123456789/551>.

6. Джинджоян В., Горожанкіна Н., Бойко З. Основи туризмознавства :

навч. посіб. Київ : ФОП Піча Ю. В., 2022. 246 с.

7. Доценко А. І. Географія туризму : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2020. 186 с.

8. Заваріка Г. М. Курортна справа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] ; М-во освіти і науки України. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 263 с.

9. Козловський Є. В. Правове регулювання туристичної діяльності : навч. посіб.; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 272 с.

10. Лавренко В. Практичне музеєзнавство. Дніпро : ЛІРА, 2023. 116 с.

11. Литвин О., Акулов М. Основи туризмознавства : навч. посіб. Умань : УДПУ імені Павла Тичини, Візаві, 2021. 169 с. URL: <https://univer.km.ua/sites/default/files/elib.2021.PDF>.

12. Любіцева О. О., Шпарага Т. І. Музейний туризм : навч. посіб. Київ, 2021. 150 с.

13. Мальська, М. П. Медичний і оздоровчий туризм (міжнародні та національні аспекти) : навч. посіб. / М. П. Мальська, Ю. О. Бордун, Н. В. Антонюк ; М-во освіти і науки України, Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Київ : Каравела, 2022. 232 с.

14. Мальська М. П., Рутинський М. Й., Білоус С. В., Мандюк Н. Л. Економіка туризму : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 544 с .

15. Мелконян Д. В., Яворська В. В. Статистика в туризмі : навч. посіб. ; за ред. Мелконян Д. В. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 195 с. URL: <https://dspace.opu.edu.ua/handle/123456789/32296>.

16. Монастирський В. Р. Природні ресурси і рекреаційні комплекси світу : навч. посіб. Львів : ННБК «АТБ», 2022. 200 с.

17. Олійник Т. Г. Економіка і фінанси готельних та ресторанних підприємств : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2023. 129 с.

18. Основи організації наукових досліджень в туризмі та академічна доброчесність: матеріали лекційного курсу / укладачі: В. Тарасова, І. Нестерчук, І. Ковалевська. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2022. 117 с.

19. Основи рекреалогії: (економіко-екологічний та маркетинговий аспект) : навч. посіб. / І. О. Гродзинська, С. Г. Нездоймінов, О. В. Гусева, А. В. Замкова; М-во освіти і науки України, Одес. нац. екон. ун-т. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 263 с.

20. Павліха Н. В., Цимбалюк І. О., Савчук А. Ю. Сталий розвиток туризму та рекреації: сучасні виклики й перспективи для України : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 209 с.

21. Попович В. М., Таран В. О., Попович Я. М. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 482 с.

22. Про туризм: Закон України № 324/95-ВР від 15 вересня 1995 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.

23. Руденко С. Б. Музей як технологія : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. 436 с.
24. Світлична В. Ю., Александрова С. А. Економіка туризму : підручник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 167 с.
25. Скопень М. М., Сукач М. К., Будя О. П., Артеменко О. І., Хрущ Л. А. Інформаційні системи і технології в готельно-ресторанному та туристичному бізнесі : підручник. Київ : Ліра-К, 2020. 764 с.
26. Сокурєнко В. В., Бандурка О. М., Бортник С. М. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с. URL: <http://surl.li/harojc>.
27. Тарасова В. В., Нестерчук І. К., Ковалевська І. М., Осіпчук А. С. Географія туризму: Екологічний туризм : підручник. Житомир, 2021. 252 с. URL: <https://surl.li/pumuxo>.
28. Romanenko Y. O., Boiko V. O., Shevchuk S. M., Barabanova V. V., Karpinska N. V. Rural development by stimulating agro-tourism activities. International Journal of Management. Volume 11, Issue 4, April 2020, pp. 605-613.
29. Shevchuk S. Areal communities' centres of Poltava Region as social-economic growth poles. Journal of Geology, Geography and Geoecology. 2020. 796-804.
30. Shevchuk S. M. Marketing Aspects of Image Formation and Investment Attractiveness of Territories and Enterprises. International Journal of Economics & Business Administration. 2020. Volume VIII, Issue 2. P. 229-239.
31. Shevchuk S., Yaprnets T., Palekha O., Kondel V., Cherniavskiy T., Myronenko V. The key competencies of future specialists in the framework of the sustainable development concept. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. Special Issue No.: 11/02/XXIV (Vol. 11, Issue 2, Special Issue XXIV. P. 127-131.
32. Shevchuk S., Buntova N., Shevchenko O., Biriukova Y., Timeychuk A. Interactive Technologies of Brand Formation of Territories for their Promotion in the Market of Tourist and Hotel Services. Economic Affairs, 2023. 68(01s). 123-132.
33. Verhun A., Buntova N., Boretska N., Borysova O., Shevchuk S. (2022). Digital Tools for the Development of the Hospitality and Tourism Industry in the Context of a Digitized Economy /Economic Affairs (New Delhi) [this link is disabled](#), 2022, 67(4), pp. 869-876.
34. Yasnolob I., Demianenko N., Galych O., Gorb O., Yehorova O., Lipskyi R., Borovyk T., Mykolenko I., & Protsiuk N. (2023). Tourism of Ukraine as a Type of Business before and during the War. Journal Of Environmental Management And Tourism, 14(2), 417-424. doi:10.14505/jemt.14.2(66).11.

Допоміжні

1. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О. Соціологічний та статистичний аспекти досліджень розвитку туризму в Україні. *Туризм і рекреація в Україні у воєнний та повоєнний час* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 28 червня 2024 р. Полтава : ПДАУ, 2024. С. 39-42.
2. Єгорова О. В. Проблеми та можливості розвитку туристичного бізнесу в Полтавській області. *Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми,*

інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Харків, 21 лютого 2023 р.). Харків : Національний університет цивільного захисту України, 2023. С. 153-155. URI: <https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/14858>.

3. Єгорова О., Дорошенко А., Кононенко Ж. SWOT-аналіз потенціалу розвитку туризму в Полтавській області. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 66. С. 147-152. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/66_2022/29.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct66-27>.

4. Каптюх А. О., Єгорова О. В. Сучасні світові тенденції у галузі туризму та рекреації. *Туризм і рекреація в Україні у воєнний та повоєнний час* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 28 черв. 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. С. 51-53. URI: <https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/17467>.

5. Моца А. А., Шевчук С. М., Середа Н. М. Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1560/1501>.

6. Романько В. К. Організований і неорганізований туризм: основні відмінності в організації екскурсійних послуг. *Туризм і рекреація в Україні у воєнний та повоєнний час* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 28 червня 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. С. 114-117.

7. Романченко Ю. О., Тютюнник С. В., Тютюнник Ю. М. Реалізація туристичних товарів і послуг: обліково-аналітичний аспект. *Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку України* : колективна монографія / за ред. Антошкіної Л. І., Рунчевої Н. В., Горячої О. Л. Київ : Талком, 2020. С. 131-142.

8. Тютюнник Ю. М. Вплив туристичної галузі на наповнення державного та місцевих бюджетів України. Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу Полтавського державного аграрного університету за результатами науково-дослідної роботи 2021-2022 років (м. Полтава, 17-18 травня 2023 р.). Полтава : РВВ ПДАУ, 2023. С. 214-216.

9. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Дорошенко О. О. Тенденції податкових надходжень від туристичної діяльності в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2024. № 78. С. 188-193. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2024/78_2024/37.pdf.

10. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В. Методичні аспекти аналізу факторів формування показника вартості туристичних пакетів. *Причорноморські економічні студії*. 2024. Випуск 85. С. 154-158. URL: http://bses.in.ua/journals/2024/85_2024/29.pdf.

11. Тютюнник Ю. М., Ковтун Л. А. Аналіз ліквідності та платоспроможності туристичної компанії. *Туризм і рекреація в Україні у воєнний та повоєнний час* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 28 червня 2024 р. Полтава : ПДАУ, 2024. С. 145-149.

12. Тютюнник Ю. М. Маркетингові інструменти дослідження ринку туристичних послуг. *Науковий вимір осмислення та пошуку оптимальних моделей розвитку України: маркетинговий, економічний, фінансовий та управлінський аспекти* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної

конференції, м. Київ, 04-05 березня 2024 р. Київ : Академія праці, соціальних відносин та туризму, Вид-во АПСВТ, 2024. С. 262-263.

13. Тютюнник Ю. М. Проблематика запровадження нових стандартів якості у сфері гостинності в Україні. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством* : Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 2. м. Полтава, 30-31 березня 2023 р. Полтава, 2023. С. 633-634.

14. Тютюнник Ю. М. Розподіл туристів в Україні за метою поїздки та видами туризму. *Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації* : Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Харків, 21 лютого 2023 р.). Харків, 2023. С. 195-198.

15. Тютюнник Ю. М. Сучасні характеристики розвитку внутрішнього туризму в Україні. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін* : Збірник наукових праць VI Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 26 жовтня 2023 р. Полтава, 2023. С. 856-857.

16. Тютюнник Ю. М. Тенденції оподаткування туристичної галузі України в умовах військового стану. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін* : Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 27 жовтня 2022 р. Полтава, 2022. С. 1446-1447.

17. Тютюнник Ю. М. Тенденції розвитку вітчизняної індустрії туризму. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством* : Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 14-15 квітня 2022 р. Полтава, 2022. С. 723-724.

18. Тютюнник Ю. М. Типи туристичних операторів як суб'єктів туристичної діяльності. *Актуальні питання сучасної економічної науки* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф., 6 грудня 2022 р. Полтава : ПДАУ, 2022. С. 226-228.

19. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В. Тенденції розвитку туристичного бізнесу в Україні в умовах військового стану. *Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції ВНУ ім. Лесі Українки (м. Луцьк, 27-29 червня 2022 р.). Луцьк : СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. С. 289-291.

20. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В. Тенденції розподілу туристів в Україні за ознакою форм туризму. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі* : тези доповідей Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф., 2 листопада 2022 р. / Державний біотехнологічний університет. Харків, 2022. С. 289-291.

21. Тютюнник Ю. М., Удовиченко І. А., Федорченко Л. В. Динаміка показників діяльності музейних закладів Полтавської області. *Туризм і рекреація в Україні у воєнний та повоєнний час* : збірник матеріалів Всеукр.

наук.-практ. конф., 28 червня 2024 р. Полтава : ПДАУ, 2024. С. 150-152.

22. Шевчук С. М. Організація функціонування спеціалізованих туристичних дестинацій в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1900>.

23. Шуліка Е. Ю., Кравчук О. М. Перспективи розвитку інклюзивного туризму у Полтавській області. *Актуальні питання сучасної економічної науки* : зб. матеріалів VII всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 15 травня 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. С. 163-164. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/17327>.

Електронні ресурси

1. Електронний репозитарій наукових публікацій ПДАУ. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/>.

2. Каталог туристичних сайтів – туристична бібліотека. URL: <https://infotour.in.ua/index-1.htm>.

3. Офіційний сайт Департаменту культури і туризму Полтавської ОВА. URL: <https://culture.poda.gov.ua/?categoryId=9607>.

4. Офіційний сайт Державного агентства розвитку туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>.

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України / Економічна статистика. Діяльність підприємств. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

6. Офіційний сайт Комунального підприємства «Полтавський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Полтавської обласної ради». URL: <https://www.poltavatourcenter.pl.ua/>.

7. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

8. Офіційний сайт Федерації спортивного туризму України. URL: <https://www.fstu.com.ua/>.

9. Сайт «Все про туризм – туристична бібліотека». URL: <https://tourlib.net/ua/>.

10. Сайт Національної туристичної організації України. URL: <https://nto.ua/>.

11. Туризм в Україні. URL: https://vue.gov.ua/Туризм_в_Україні.

12. Україна туристична – сайт про туристичні місця України. URL: <https://www.turystam.in.ua/>.

ДОДАТОК

(зразок оформлення титульного аркуша з виробничої практики)

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗВІТ

з виробничої практики

здобувача вищої освіти освітньо-професійної програми Туризм

спеціальності 242 Туризм

3 курсу 1 групи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

денної форми здобуття освіти

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

База практики:

(назва підприємства, установи, організації тощо)

(район, область)

Керівник практики від бази практики:

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики від кафедри:

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Захист звіту відбувся _____
(дата)

Оцінка: за 4-бальною шкалою _____

за 100-бальною шкалою, оцінка ЄКТС _____

Члени комісії: _____
(прізвища та ініціали)

Полтава 20 ____